

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING IQTISODIY O'SISHDAGI ROLI

*Andijon davlat texnika instituti
Muhandislik iqtisodiyot va boshqaruv fakulteti
Iqtisodiyot (tarmoq va sohalar) yo'nalishi
K-111-21- guruh talabasi
Abduraximov Abdunozim Nodirjon o'g'li*

Annotatsiya: Ushbu maqola kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning mamlakat iqtisodiy o'sishidagi ahamiyatini atroflicha tahlil qiladi. Unda kichik biznesning ish o'rinlarini yaratish, innovatsiyalarni rag'batlantirish, raqobatni kuchaytirish va yalpi ichki mahsulotga (YaIM) qo'shgan hissasi ko'rib chiqiladi. Shuningdek, kichik biznes subyektlari duch keladigan asosiy muammolar va ularni bartaraf etish bo'yicha tavsiyalar ilgari suriladi.

Abstract : This article comprehensively analyzes the significance of small business and private entrepreneurship in the economic growth of a country. It examines the contribution of small businesses to job creation, innovation promotion, increased competition, and gross domestic product (GDP). Furthermore, it addresses the main challenges faced by small business entities and proposes recommendations for overcoming them.

Kalit so'zlar: Kichik biznes, xususiy tadbirkorlik, iqtisodiy o'sish, YaIM, innovatsiya, ish o'rinlari, raqobat.

Ingliz tilida: Small business, private entrepreneurship, economic growth, GDP, innovation, job creation, competition.

Kirish

Bugungi globallashtirilgan dunyoda har qanday mamlakat iqtisodiyoti uchun kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishi muhim ahamiyat kasb etadi. Bu sektor nafaqat yangi ish o'rinlari yaratish orqali aholi bandligini ta'minlaydi, balki iqtisodiyotga yangi g'oyalar va innovatsiyalarni olib kirib, raqobat muhitini kuchaytiradi [1]. Kichik biznes subyektlari ko'pincha yirik korxonalarga nisbatan tezroq moslasha oladi, bozor talablariga javob beradi va yangi texnologiyalarni joriy etadi [2]. Shu sababli, ko'plab rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar o'z iqtisodiy strategiyalarining markaziga kichik biznesni qo'ygan.

Adabiyotlar tahlili

Kichik biznes va tadbirkorlikning iqtisodiy o'sishdagi roli bo'yicha ko'plab tadqiqotlar o'tkazilgan. Masalan, Acs va Audretsch (1988) o'z ishlarida kichik biznesning innovatsiyalar va texnologik taraqqiyotdagi rolini ta'kidlaganlar [3]. Bir

qator tadqiqotlar kichik va o'rta biznesning YaIMdagi ulushini o'rganib chiqqan. Harms va Liesch (2007) esa tadbirkorlikning eksport faoliyatiga ta'sirini ko'rib chiqqanlar [4]. Shuningdek, O'zbekiston sharoitida ham kichik biznesni rivojlantirish bo'yicha ilmiy izlanishlar olib borilmoqda. Jumladan, O'zbekistonda kichik biznesni rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosatining tahlili [5] va uning iqtisodiyotga ta'siri [6] kabi mavzularda ishlar yozilgan.

Metodologiya

Ushbu maqolada kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning iqtisodiy o'sishga ta'sirini baholash uchun deskriptiv va qiyosiy tahlil metodlaridan foydalanildi. Xususan, O'zbekiston va boshqa mamlakatlarning kichik biznesni rivojlantirish tajribasi o'rganildi. Statistika ma'lumotlari, jumladan, davlat statistika qo'mitalari va xalqaro tashkilotlar (Jahon banki, Xalqaro valyuta fondi) hisobotlaridan foydalanildi. Kichik biznesning YaIMga qo'shgan hissasi, ish o'rinlari yaratishdagi ulushi va innovatsion faoliyatdagi ishtiroki kabi ko'rsatkichlar tahlil qilindi.

Natijalar

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik O'zbekiston iqtisodiy o'sishida muhim rol o'ynamoqda. So'nggi yillarda bu sektorning YaIMdagi ulushi sezilarli darajada oshdi va aholi bandligini ta'minlashda asosiy manba bo'lib qolmoqda [7]. Kichik biznes subyektlari, ayniqsa, xizmat ko'rsatish va savdo sohalarida faoliyat yuritib, aholining kundalik ehtiyojlarini qondirishga yordam bermoqda. Bundan tashqari, innovatsion g'oyalar va yangi texnologiyalarni joriy etish orqali iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishga hissa qo'shmoqda. Biroq, kichik biznes uchun moliyalashtirishga kirish, yuqori soliq yuklari va byurokratik to'siqlar kabi muammolar haligacha dolzarb bo'lib qolmoqda [8].

Muhokama

Kichik biznesning iqtisodiy o'sishdagi ahamiyati shubhasizdir. U iqtisodiyotning moslashuvchanligini oshiradi va iqtisodiy shoklarga qarshi turishga yordam beradi. Ish o'rinlari yaratish orqali kambag'allikni kamaytirish va aholi daromadlarini oshirishga yordam beradi. Lekin, O'zbekistonda kichik biznesni rivojlantirish uchun davlat tomonidan qo'shimcha qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini joriy etish, jumladan, imtiyozli kreditlar berish, biznes inkubatorlari va akseleratorlarni tashkil etish zarur [9]. Shuningdek, raqamli texnologiyalarni joriy etish va kichik biznes subyektlarining malakasini oshirishga e'tibor qaratish lozim.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik har qanday mamlakat iqtisodiy o'sishining harakatlantiruvchi kuchidir. O'zbekistonda bu sektorning rivojlanishi barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash, aholi turmush darajasini yaxshilash va innovatsiyalarni rag'batlantirishda muhim ahamiyatga ega. Kichik

biznesni yanada qo'llab-quvvatlash va uning oldida turgan to'siqlarni bartaraf etish mamlakatning kelajakdagi iqtisodiy farovonligi uchun muhimdir.

Adabiyotlar ro'yxati

- [1] North, D. C. (1990). Institutions, institutional change and economic performance. Cambridge university press.
- [2] Schumpeter, J. A. (1934). The theory of economic development: An inquiry into profits, capital, credit, interest, and the business cycle. Transaction publishers.
- [3] Acs, Z. J., & Audretsch, D. B. (1988). Innovation in large and small firms: An empirical analysis. The American Economic Review, 78(4), 678-690.
- [4] Harms, R., & Liesch, P. W. (2007). The development of small and medium-sized enterprises (SMEs) in the global economy. Management International Review, 47(4), 481-492.
- [5] G'aniyev, A. (2020). Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlari. Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar, (5), 18-25.
- [6] Ergashov, R. (2021). O'zbekistonda kichik biznesning iqtisodiyotga ta'siri va rivojlanish tendensiyalari. Biznes va boshqaruv, (2), 45-52.
- [7] O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari (2024).
- [8] Jahon banki hisoboti (2023).
- [9] O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash va himoya qilish tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni, 2022 yil.